

Allah'ın büyüklüğünü kavramak

Ediz Karadeniz: “Bazı cerbezeci kişilerin sıkça sorduğu bir takım sorular oluyor; size yöneltmek istiyorum. İkna edici bir cevap verebilmem için yardım edeceğinizi düşünüyorum. Soru şöyle: ‘Allah’ın büyüklüğünü nasıl anlayabiliriz? Allah’ın kendinden büyük birini yaratıp yaratamayacağı konusunda ne söylenebilir?’ Mantıksız sorular, tartışmaya bile gerek olmayan sorular; ama sorulduğunda iyi bir cevap verememek beni rahatsız ediyor.”

Allah’tan daha büyük birisini düşünmek mantıken mümkün değildir. Çünkü Allah en büyüktür. Allah o düşündükleri bütün büyüklerin en büyüğüdür.

Koca gezegenleri, dev yıldızları, güneşi, dünyayı, azametli küreleri ve sayısız gök cirmelerini kendi yörüngelerinde baş döndürücü hızlarla, uzayda sayısız sapan taşları gibi döndüren ve bir sâniye durdurmayan bir Kudret-i Ezeliyenin kendisinden büyük bir güç ve kudretin olup olmadığından “söz etmek” bile “abesle iştigal”dir. Buna hikmet, kudret, ilim, akıl, mantık ölçülerinde gerekçe yoktur. Allah abesle iştigal etmez. İnsan akli da abesle iştigal etmemelidir.

Allah’tan daha büyük birinin olup olmayacağı cerbezelerini üretenin, aslında Tevhid inancına sahip olduğu anlaşıyor. Çünkü adam, Allah’ın büyüklüğünü kabul etmektedir. Fakat Allah’ın sıfatlarında bilmeyerek hataya düşmektedir. Bu tür soruları, soru sahibinin düşünce sürçmesine vermeli, duymamalı; fakat soru sahibiyle yakın temas ve alâkamızı kesmemeliyiz.

İnsana emanet-i kübrâ verildiğini bize Kur’ân söylüyor.¹ Yani insan kendisine verilen sıfatlarla, akli ile bilgisi ile iradesi ile ve sair duyguları ile kendisini Yaratıcıyı bilmek, bulmak, tanımak, sevmek ve itaat etmekle yükümlüdür. İslâmiyet’te saptırmak ve fitne atmak niyeti taşımadıkça düşünmek suç değildir, sorgulamak günah değildir,

akıl yürütmek haram değildir. Tam tersine bütün bunlar doğruyu ve hakkı bulmak niyetiyle olursa sevaptır. Kur'ân birçok âyetinde düşünmeyi, akıl erdirmeyi, tefekkür etmeyi, fikir üretmeyi, muhakeme etmeyi emir buyurur. Diğer yandan dinimizde, kötü bir eyleme dönüştürmedikçe ve cerbeze niyeti taşımadıkça içimizden geçenlerden sorumluluk kaldırılmıştır.²

Fakat şüphesiz Allah'ın zatını düşünmeye güç yetiremeyiz. Biz Allah'ın eserleri üzerinde kafa yorup Allah'ın büyüklüğünü kavramakla mükellefiz. Nitekim Peygamber Efendimiz (asm), "Cenâb-ı Hakkın sınırsız nimetlerini tefekkür ediniz. Fakat zâtının mahiyetini düşünmeyiniz. Çünkü siz ulûhiyetin esrârını keşfedemezsiniz. Allah'ın büyüklüğünü hakkıyla takdir ve ihata edemezsiniz"³ buyurmak sûretiyle dikkatimizi Allah'ın rahmet eserleri üzerinde yoğunlaştırmamızı önerir. Kur'ân'ın da tavsiyesi Allah'ın rahmet eserleri üzerinde yoğunlaşmamızdır.⁴

Üstad Bedüzzaman Saîd Nûrsî Hazretleri, Cenâb-ı Hakka "bilinen birisi" çerçevesinden bakılacak olursa bilinemeyeceğini; çünkü böyle bilginin kulaktan dolma ve taklit bilgiden öte geçemeyeceğini; Allah'ın ancak "bilinemez ve kavranamaz bir mevcut" unvanıyla bakılırsa tanınabileceğini; çünkü baştan, bilinmeyen bir mevcut oluşu kabul edildiği takdirde, Allah'ın zatını kavramaya çalışmak yerine, kâinatı baştanbaşa kuşatan sınırsız sıfatlarını kavrama gayreti içine girileceğini, böylece Cenâb-ı Hakkı tanımanın ve büyüklüğünü kavramanın mümkün olacağını beyan eder.⁵

İnsana verilen azıcık ilim, birazcık kudret, küçücük irade ve sair küçüklük sıfatlarının Cenâb-ı Hakkın en büyük ilim, en büyük kudret ve en büyük irade gibi eşsiz büyük sıfatlarını anlamamız açısından bulunmaz bir ölçü kabul edilmesi gerektiğini beyan eden Bedüzzaman Hazretleri; insanın biricik vazifesinin de kendi bünyesine konulan bu ölçücüklerle Yaratıcısını tanımak olduğunu kaydeder. Meselâ, der ki: "Sen, cüz'î iktidarın ve cüz'î ilmin ve cüz'î iraden ile bu haneyi muntazaman yaptığından, şu kasr-ı âlemin senin hanenden büyüklüğü derecesinde, şu âlemin ustasını o nisbette Kadîr, Alîm, Hakîm, Müdebbîr bilmek lâzımdır."⁶

İnsanın hiçlik, yoksulluk, zayıflık ve ihtiyaç içinde olmak gibi noksan sıfatlarının da, bu sıfatlardaki eksikliği sürekli olarak tamamlayan Yaratıcının yüce ve en büyük sıfatlarını gösterdiğini nazara veren Saîd Nursî Hazretleri; insanın hiçliğinin Allah'ın en büyük kudret sahibi oluşuna; insanın zayıflığının Allah'ın en büyük kuvvet sahibi oluşuna; insanın yoksulluğunun Allah'ın en büyük zenginlik sahibi oluşuna; insanın ihtiyâç içinde yuvarlanışının Allah'ın en büyük rahmet sahibi oluşuna... vs. Yani insanın yetersiz sıfatlarının aynı sıfatlar açısından Allah'ın en büyük bulunuşuna en kuvvetli birer işâret olduğunu kaydeder.⁷

Bedüzzaman Hazretleri, ne küçük şeylerin, ne de kulun fiillerinin hiçbir şekilde Cenâb-ı Hakkın tasarrufu dışında düşünölemeyeceğini güneş ve nur misaliyle açıklar. Güneş esasen cismanî bir varlık olduğu halde, nuru bütün dünyayı kuşatmaktadır. Tek başına sınırlı bir bölgede bulunuyor iken, ışığı ve parlak eşya vasıtasıyla kanatları tüm dünyayı yutmaktadır. Öyleyse Allah'ın en büyük oluşu ve tek Kendisinin bütün kâinatı yaratıyor, yönetiyor, düzenliyor ve her şeyin her şeyiyle çok yakından ilgileniyor oluşu akıldan uzak görölmemelidir.⁸

Eminiz ki, Allah'ın en büyük oluşunu ve Allah'tan daha büyük birisinin bulunmayışını kavramak için birazcık insafla ve salim bir kafayla düşünmek yeterli olacaktır.

Dipnotlar:

- 1- Ahzâb Sûresi, 33/72
- 2- Müslim, İmân, 74; Buhârî, Salât: 227, İsrâ ve Mîraç: 1551
- 3- Suyûtî, Câmiü's-Sağîr, 1/132; Aclûnî, Keşfu'l-Hafâ,1/311
- 4- Rûm Sûresi, 30/50
- 5- Mesnevî-i Nûriye, S. 111
- 6- Sözler, S. 118
- 7- Şualar, S. 68
- 8- Sözler, S. 558; Mektûbât, S. 229